O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

ШАҲАР ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган ◆ № 90 (9.434) 2000 йил 31 июль, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг ҚАРОРИ

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг учинчи сессиясини чақириш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Кенгаши **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг учинчи сессияси 2000 йил 30 август куни Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри, 2000 йил 28 июль.

* * *

Олий Мажлиснинг учинчи сессияси муҳокамасига қуйидаги масалаларни киритиш назарда тутилмоқда:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 2000 йил биринчи ярим йиллигидаги ижроси тўғрисида.
2. «Бюджет тизими тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда).
3. «Қонун лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамаси тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда).
4. «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида» Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда).
5. «Судлар тўғрисида»ги Қонун (янги таҳрири) лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда).
6. «Қишлоқ хўжалик ўсимликларини зараркунандалар, касалликлар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.
7. «Почта алоқаси тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.
8. «Радиация хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.
9. «Терроризмга қарши кураш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда).
10. «Психиатрия ёрдами тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида.

Шу масалалар билан бир қаторда депутатлар муҳокамасига Олий Мажлиснинг ваколат доирасига кирувчи бошқа масалаларни ҳам киритиш мўлжалланмоқда.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

28 июль куни Қаршида халқ депутатлари Қашқадарё вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Унда республика вазирликлари ва идоралари раҳбарлари, шаҳар ва туман ҳокимлари, вилоят ташкилотларининг вакиллари, вилоятдан сайланган Олий Мажлис депутатлари қатнашди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари ўз сўзида Қашқадарё вилоятининг мамлакатимиз иқтисодиётида тутган ўрни ва салоҳиятига юксак баҳо берди. Республикамизнинг асосий нефть ва газ заҳиралари Қашқадарё ҳудудида жойлашган. Вилоят республикамизда қазиб олинадиган газнинг 88 фоизини, нефтнинг 92 фоизини етказиб беради. Дон ва пахта етиштиришда ҳам олдинги ўринлардан бирида туради.

Аммо кейинги йилларда вилоят халқ хўжалигининг барча соҳаларида қолоқлик, орқага кетиш ҳолатлари кўзга ташланяпти, деди Президент. Иқтисодий ислоҳотлар суст бормоқда. Бу йил ғалла тайёрлаш 59 фоизда қолиб кетди. Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга, фермерлар, тадбиркорларни қўллаб-қувватлашга жиддий эътибор қаратилмаяпти. Айниқса, қишлоқ хўжалигида ишни тўғри ташкил эта билмаслик оқибатида аҳолининг турмуш шароити яхши томонга ўзгармаяпти. Деҳқонлари бой юртгина обод бўлишини асло ёддан чиқармаслик лозим. Шундай катта имкониятларга эга вилоятда 27 фоиз аҳоли тоза ичимлик суви, 42 фоиз аҳоли табиий газ билан таъминланмаганини қандай изоҳлаш мумкин? Бутун мамлакатни газ билан таъминлайдиган воҳа газлаштириш бўйича вилоятлар ўртасида охирги ўринлардан бирида турибди.

Воҳада юз берган қолоқлик, ночор аҳволда, албатта, вилоят раҳбарларининг ишни тўғри ташкил этолмагани, кучи, қобилияти, савияси етмагани асосий сабабдир.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Ш. Бегматов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ҳокими вазифасидан озод этилди.

Президент Ислом Каримовнинг тавсиясига биноан депутатлар Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари, Макроиқтисодиёт ва статистика вазири лавозимида ишлаб келаётган Б. Ҳамидовни Қашқадарё вилояти ҳокими этиб тасдиқлади.

Сессияда сўзга чиққан Қарши Давлат университетининг ректори, Олий Мажлис депутати Н. Ҳакимов, Халқ демократик партияси вилоят Кенгашининг биринчи котиби, Олий Мажлис депутати Ф. Омонов, Қамаши тумани хотин-қизлар қўмитаси раиси, туман ҳокими ўринбосари Д. Холбоева, Китоб туманидаги «Китоб» агрофирмаси раҳбари З. Бурхонов, Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири А. Орипов ва бошқалар Юртбошимиз нутқида кўрсатиб ўтилган муаммоларни ҳал этиш барча даражадаги раҳбарларнинг бурчи эканлигини таъкидладилар.

Мусулмон НАМОЗОВ, Абдужалол ТАЙПАТОВ, ЎзА махсус мухбирлари.

СУРАТЛАРДА: вилоят кенгаши сессияси пайти. Муҳаммад Амин олган суратлар.

ДАВР САДОСИ

«Тошкент оқшоми»

БАРЧА МАНБАЛАРДАН ОЛИНГАН СЎНГГИ ХАБАРЛАР

МАМЛАКАТИМИЗДА

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонларига кўра Бахтиёр Ҳамидов Қашқадарё вилоятининг ҳокими этиб тайинланди, у бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазири вазифасидан озод қилинди. Шуҳрат Бегматов бошқа ишга ўтиши муносабати билан Қашқадарё вилоятининг ҳокими вазифасидан озод этилди.
- Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иқтидорли ёшларнинг чет элларда ўқишини қўллаб-қувватловчи «Умид» жамғармаси грантининг 2000 йилги соҳибларига табрик йўллади. Шу муносабат билан ўтган шанба куни Тошкентда тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.
- 28 июль куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди.
- Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик судининг пленуми бўлиб ўтди.
- Ўтган шанба куни мамлакатимиз банкирлари биринчи ярим йилликдаги ўз иш фаолиятлари якунини ва банк тизимидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш борасидаги вазифаларни муҳокама қилдилар.
- Андижон аэропортининг жамоаси Андижон — Екатеринбург ўртасида қатнайдиган авиайўналишни очиш борасидаги тайёргарлик ишларини ниҳоясига етказмоқда.
- «Ўзбекфильм» киностудиясида «Алпомиш» достонининг 1000 йиллигига бағишланган «Алпомиш» фильмини яратиш устидаги ишлар ниҳоясига етди.
- Алоқачиларимиз ўзларининг янги журналларига эга бўлдилар. «Алоқа дунёси» журналининг биринчи сони босмадан чиқди.

ЖАҲОНДА

- **Кеча** ЮНЕСКО Бош директорининг Москвага амалий ташрифи бошланди. Бугун унинг Россия Президенти В. Путин билан учрашуви кутилмоқда.
- Буюк Британияда «Интернет» тармоғи орқали «Сиз Ўзбекистонни биласизми?» мавзуида викторина ўтказилди. У британияликларнинг Ўзбекистонга қизиқиши ортиб бораётганининг яна бир ёрқин исботи бўлди.
- Москвада Россия — Грузия музокараларининг навбатдаги учинчи босқичи ўтказилди. Томонлар Грузия ҳудудида Россия қуроллари ва техникасини қисқартириш билан боғлиқ бўлган масалаларни муҳокама этдилар.
- **Кеча** КХДР ва Жанубий Корея делегациялари сўнгги саккиз йил мобайнида биринчи марта вазирлар даражасидаги музокараларни ўтказдилар.
- **Кеча** Фаластин раҳбари Ё.Арофат Франциядан Саудия Арабистонига Саудия Арабистони подшоҳи Фаҳд билан музокаралар олиб бориш учун келди.
- **Бугун** Исроил парламентида истеъфога кетган Э. Вейцман ўрнига мамлакатнинг янги Президенти сайловлари бўлиб ўтади.
- **Бугун** Лондонда Ирландия ва Буюк Британия Бош вазирлари Шимолий Ирландиядаги вазиятни муҳокама этиш мақсадида учрашадилар.
- Сербиянинг ҳукмрон социалистик партиясининг бош қўмитаси Югославия Президенти С. Милошевич номзодини давлат раҳбарининг бўлажак сайловларида қатнашишга кўрсатди.
- Дубайда аёл таксичилар хизмати жорий этилди.
- Ўзбекистонлик машҳур теннисчи Ирода Тўлаганова Бельгияда ўтказилган мукофот жамғармаси 110 минг АҚШ доллари бўлган халқаро турнирнинг жуфтликлар баҳсида Италия теннисчиси Жулия Казони билан биргаликда зафар қучди.
- Испания шимолида жойлашган Гечо шаҳрида портлаткич моддалар тўлдирилган автомобиль портлаши оқибатида 4 киши жароҳат олди.

ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ БАЙРАМ

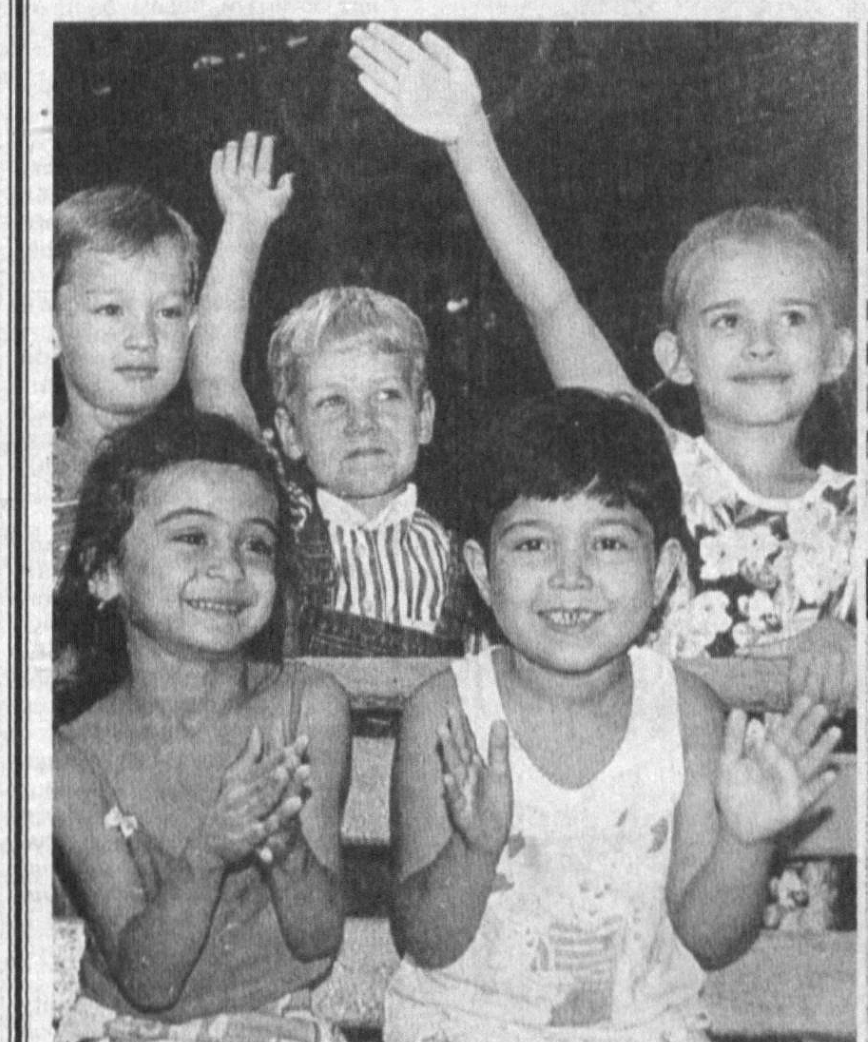

Изҳор

ИФТИХОР

• Қудратилла МУҲАМЕДОВ, қурувчи, «Меҳнат шуҳрати» ордени соҳиби:

— Мен бунёдкор сифатида ўз меҳнатим билан Мустақилликни мустаҳкамлашга улуш қўшаётганимдан фахрланаман. Биз қураётган шарқона ва замонавий турар жой биноларида юртдошларимиз учун яратилаётган қулайликлардан, бахтли оилалар сафининг кенгаяётганидан хурсанд бўламан.

Жуда кўплаб турдаги қурилиш материалларининг ўз ватанимизда ишлаб чиқарилаётганлиги, уларнинг сифати, бунёдкорлик ишларида замонавий техникалардан унумли фойдаланилаётганлиги эркинлигимиз, кенг очилган имкониятларимиз нишонасидир. Меҳнатим озод ва обод юртим Президенти, халқим томонидан ўтган йилда юксак баҳоланганлигидан жуда ҳам мамнунман. Бундай бахт ҳамиша мени азиз юртимнинг, унда яшаётган юртдошларимнинг қадрига етишга ундайди. Меҳнатим фақат эзгуликка хизмат қилишини истайман.

• Яйра ҲАКИМОВА, шифокор, Тошкент шаҳар Кенгаши депутати:

— Келажагимиз бўлган фарзандларимиз саломатлигига, баркамоллигига, руҳан, маънан, жисмонан соғлигига фақат мустақиллик йилларидагина эътибор кучайди. Улар мамлакатимиз эртаси эканлигини мана шу йилларда янаям теранроқ англаб етдик.

Чиндан ҳам фарзандлари соғ-саломат, қўрқмас ва жасур бўлган юрт қудратли бўлади. Мустақил юртимиз фарзандлари ана шундай бўлиши келгуси соғлом авлодга, миллатимиз келажагига пухта замин бўлади. Мен ҳам шифокор, ҳам депутат сифатида юртдошларим саломатликларини тиклашга ўз ҳиссамни қўшсам дейман. Чиндан ҳам обод юртга соғлом эл ярашади. Президентимиз томонидан эълон қилинган Соғлом авлод йили эзгулик йили бўлиб, ҳамиша бундай ишлар давом этаверсин. Нафақат юртимиз ободлиги, халқимиз саломатлиги билан ҳам фахрланайлик.

Шарифа ИЛЁСОВА ёзиб олди.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Тошкент шаҳар ҳокимлигида иккинчи чақириқ халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашининг иккинчи сессияси бўлиб ўтди. Сессия ишида Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосарлари, бош бошқарма, бошқарма, бирлашма раҳбарлари иштирок этишди. Сессияни Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов олиб борди.

Сессияда кун тартибидаги иккита асосий масала — Вазирлар Маҳкамасининг қурилиш соҳасида ислоҳотларни чуқурлаштириш ва капитал қурилишни бошқариш тузилмасини қайта ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисидаги 1998 йил 28 ноябрдаги 500-сонли ва 2000 йил 13 апрелдаги 144-сонли қарорларининг бажарилиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 10 ноябрдаги «Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида»ги Фармонининг ҳаётга тадбиқ этилиши бўйича маърузалар тингланди.

Биринчи масала юзасидан Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосари Абдуқаҳҳор Тўхтаев мазкур ҳукумат қарорларини бажариш борасида Тошкент шаҳар ҳокимининг тегишли қарорлари қабул қилинганлиги, капитал қурилишни бошқаришни такомиллаштириш ва ислоҳотларни амалга ошириш вазифалари юклатилган махсус комиссиялар тузилганлиги тўғрисида ахборот бериб, 500-сонли қарорга асосан тугатилган «Ўзсаноатхўжаликқурилиш» корпорацияси, «Ўзагроқурилиш» ва «Ўзжамоақурилиш» бирлашмаларига қарашли 47 та ташкилот шаҳар қурилиш мажмуига ўтганлиги, аммо 1999 ва 2000 йилнинг олти ой кўрсаткичларига кўра уларнинг айримларининг фаолияти пудрат ишлари бозорида ўз ўрнини топа олмаганлигини, рақобатчиликка бардош бера олмаганлиги ва ўзини сақлаб қололмаганликлари сабабли тугатилганлиги, баъзилари эса иқтисодий ночор, норентабель корхона сифатида ёпилганлиги, улар орасида хусусий мустақил корхонага айланганлари ҳам борлигини таъкидлади.

Капитал қурилиш соҳасидаги ислоҳотлар бўйича Вазирлар Маҳкамасининг 500-сонли қарорида асосий йўналишлардан бири «1999-2005 йилларда академик лицей ва касб-ҳунар коллежларининг моддий-техника базасини ривожлантириш ва молиялаштириш Дастури»ни ҳаётга тадбиқ этиш борасида 1999 йилда Тошкентда 11470 ўринли касб-ҳунар коллежлари ва 5005 ўринли академик лицейлар қурилиб ишга тушган. 2000-2001 ўқув йилида эса бу борада 5,5 миллиард сўмлик маблағ ўзлаштирилиб, 11250 ўринли касб-ҳунар коллежларини топшириш мўлжалланган. Сессияда бу соҳада, яъни академик лицей ва касб-ҳунар коллежларининг моддий-техник базасини ривожлантиришда камчиликларга йўл қўйилганлиги қайд қилиниб, ҳукумат қарорларининг бажарилишини тўлиқ таъминлашда ушбу камчиликлар ва тўсиқ бўлаётган муаммоларни бартараф этиш — бугунги куннинг долзарб масалаларидан бўлиши ва бунда кескин чоралар кўрилиши аҳамиятлилиги айтиб ўтилди.

Мазкур маъруза юзасидан муҳокамаларда депутат Даликўзи Йўлдошев ва Жамолиддин Камолиддиновлар ўз жамоалари мисолида ахборот бердилар ва кўрилган масалалар бўйича тегишли қарор қабул қилинди.

Тошкент шаҳрида бугунги кунда соғлиқни сақлаш соҳасида амалга оширилаётган туб ислоҳотлар ва бу борада Давлат дастурининг бажарилиши тўғрисида Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосари Эркин Эрназаров ўз маърузасида тўла ахборот берди. Пойтахтда соғлиқни сақлаш бош бошқармасига қарашли 44 та касалхона ва 115 та поликлиника мавжуд. Улар билан бир қаторда шаҳарда 292 та тиббиёт муассасалари нодавлат секторига қарашли, шу жумладан 11 таси — хўжалик ҳисобида, қолганлари — хусусий ва улар томонидан ярим йилликда 53 миллион сўмлик тиббий хизмат кўрсатилган. Маърузачи амалга оширилган ижобий ишлар билан бирга қатор камчиликлар тўғрисида ҳам тўхталиб ўтди. Хусусан, аҳоли ўртасида олиб борилган сўровлар натижасида уларнинг кўпчилигининг тиббий ёрдамдан қониқмаётганлиги аниқланди ва ҳақиқатан ҳам баъзи тиббиёт муассасаларида аҳолига хизмат кўрсатиш етарли даражада эмаслиги таъкидланди.

Сессияда мавжуд камчилик ва муаммоларни ҳал этишда тиббиёт муассасаларини замонавий ускуналар билан таъминлаш, даволаш-профилактика муассасаларига кўпроқ мустақиллик бериш, нодавлат ва хусусий врачлик амалиётини ривожлантириш йўлида ислоҳотларни кучайтириш, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг бажарилиши йўлида тиббиёт билим юртларини касб-ҳунар коллежларига айлантириш чора-тадбирларини амалга ошириш лозимлиги таъкидланди.

Мазкур маъруза бўйича ҳам депутатлар томонидан тегишли қарор қабул қилинди.

Сессияда Тошкент шаҳар Кенгаши доимий комиссияларининг фаолияти тўғрисида маълумот тингланди.

Маълумки, Тошкент шаҳар Кенгашида еттита доимий комиссия фаолият кўрсатмоқда ва ярим йил давомида уларнинг ҳар бири бир неча йиғилишлар ўтказиб, долзарб масалалар бўйича кенг амалий ишларни бажарди. Бу ўринда ёшлар сиёсати ва соғлом авлод масалалари бўйича комиссиянинг фаолияти сессияда алоҳида айтиб ўтилди. Комиссия уч йўналишда иш олиб бориб, унинг аъзолари — депутатлар ёшларни маънавий баркамол инсон қилиб тарбиялаш, уларни ижтимоий муҳофаза қилиш, иш билан таъминлаш ҳамда дастурнинг барча бандларини тўла татбиқ этиш борасида жойларда — мактаб, олий ўқув юртлари, иш жойларида кенг жамоа фикрини ўргандилар.

Ушбу комиссиянинг биринчи ярим йиллик фаолияти тўғрисида сессияда комиссия раиси, депутат Муқаддам Расулованинг ахбороти тингланиб, депутатлар томонидан маъқул деб топилди ва комиссиянинг қилган ишлари намуна сифатида татбиқ этилиши тўғрисида қарор қабул қилинди.

Сессияда Тошкент шаҳар ҳокимлигига қарашли бош бошқарма, бошқарма, бирлашма, бўлинмалари тузилиб, уларнинг раҳбарлари тасдиқланди. Шу билан бирга сессияда шаҳар ҳокимлиги ҳузурида «Вояга етмаганларнинг ишлари бўйича комиссия»ни тузиш ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимининг «Маҳаллий солиқлар ва йиғимлар», «Бозорлар ҳудудида чакана савдо билан шуғулланувчи жисмоний шахслар даромадига солинадиган солиқлар ставкаларининг миқдори тўғрисида»ги ва яна бир неча қарорлари депутатлар томонидан тасдиқланди.

Сессияда ташкилий масалалар ҳам кўрилди.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ БАЙРАМ

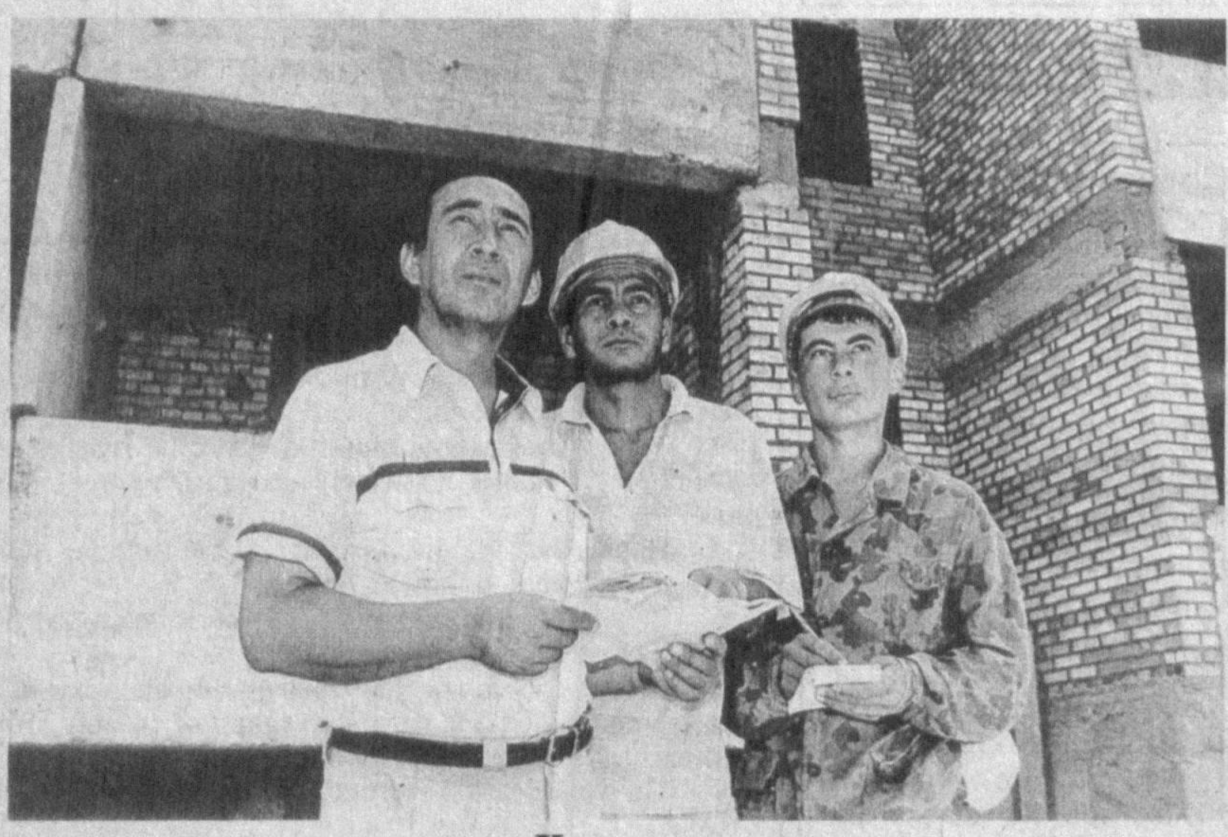

Изҳор

ИСТИҚЛОЛ ШАРОФАТИ

Истиқлолимизнинг 9 йиллик байрами тобора яқинлашган сари таҳририятимизга келаётган миннатдорчилик мактубларининг сони тобора ошиб бормоқда. Унда ҳамшаҳарларимиз пойтахтимизда бўлаётган улкан қурилишлар ҳақида фахр ва ифтихор билан ёзишмоқда. Ана шундай мактублардан бирини бугун эътиборингизга ҳавола этаяпмиз.

Юртимиз кундан кунга чирой очиб, кўркамлашиб бормоқда. Жойларда қад ростлаётган бир-биридан муҳташам бинолар, кўприклар, замонавий спорт мажмуаларини кўриб кўзингиз қувнайди. Юрт ободлиги аввало тинч-тотув ҳаёт самарали ва жўшқин меҳнатимиз туфайлидир. Тинчлик ва турмуш фаровонлиги халқимизни улкан ишларга чорламоқда. Биргина мисол сифатида Аҳмад Дониш ва Ҳусниддин Асомов кўчалари кесишган жойида бунёд этилаётган Мустақиллик иншооти бўлган улкан кўприкни олайлик. Бу ноёб иншоот Халқлар дўстлиги, Ҳадра майдони, Фарғона йўли, Тошкент айланма йўли, Амир Темур ва Аҳмад Дониш кўчаларини бир-бири билан боғловчи улкан кўприк эканлигини ҳисобга оладиган бўлсак унинг эътибори ва нуфузи нақадар баланд эканлиги яққол намоён бўлади.

Аслида уч-тўрт йилга мўлжалланган бундай масъулиятли вазифани қисқа муддатларда — бир йил ичида адо этиш айниқса кўприксозлардан катта тажриба ва маҳоратни талаб этар эди. Улар ваъдага вафо қилиб, кўприкни энг улуғ, энг азиз байрамимиз арафасида топшириш ниятидалар.

Узунлиги 1200 метр, кенглиги 15 метрни ташкил этадиган бу мажмуа қурилишини «Тошметроқурилиш» трестининг иккинчи ер ости отряди ишчи ва хизматчилари олиб боришяпти. Уларга 20 дан ортиқ ёрдамчи пудратчилар мадад бўлишмоқда.

Айни дамларда бу ерда иш қизғин. Бир томонда ҳандақ қазилиб, йирик устунлар қўйиляпти. Бошқа томонда эса махсус тайёрланган бетон тўсинлар пайвандланмоқда. Металл конструкциялари ёрдамида яхлит кўприк қисмлари бунёд бўлмоқда.

Келинг, энди мушоҳада қилиб кўрайлик. Агар Мустақиллик бўлмаса бундай иншоот пайдо бўлармиди? Қолаверса бугун бундай янгиликларни, бунёдкорлик ишларини санаб адоғига етиб бўлармикин? Хуллас Тошкентимиз кўз ўнгимизда гуллаб-яшнаяпти. Келажаги буюк Ўзбекистонимизнинг кун сайин обод ва гўзал бўлиб бораётган пойтахтида яшаётганимдан ўзимни бахтли ҳисоблайман.

Турсуной НУРИДДИНОВА,
уй бекаси.

Қурилиш

БАХТИЁР ОИЛАЛАР ЯШАШАДИ

Мустақилликнинг 9 йиллик байрамини ёруғ юз билан кутиб олишга аҳд қилган қурувчилар орасида шу кунларда шаҳримизнинг Мирзо Улуғбек туманидаги Қодиров кўчасидаги 4 қаватли ғиштли замонавий бинони бунёд этаётган ўз касбининг фидойилари ҳам бор.

«Ўзбексувқувватқурилиш» трестининг 2-уй-жой қурилиш механизациялашган колоннаси қурувчилари вақтдан ҳамда қурилиш материалларидан оқилона фойдаланишмоқда.

— Ушбу турар жой биносини сифатли ва ўз вақтида бунёд этиш ишларини амалга оширишда 57 нафар бунёдкор меҳнат қилмоқда, — дейди ишбоши Рустам Абдуллаев. — Уларнинг саъй-ҳаракатлари билан қурилиш-тиклаш ишларини ниҳоясига етказиб, шу билан бирга пардозлаш юмушларини ҳам бошлаб юбордик. Айниқса, шу байрамолди кунларида ишларимиз ниҳоятда авжига чиққан. Чунки Мустақиллигимизнинг 9 йиллик байрами тобора яқинлашмоқда. Уни муносиб кутиб олишга барча қатори бунёдкорларимиз ҳам ҳаракат қилишмоқда. Ўз вазифаларини сидқидилдан адо этаётган Эркин Фазлиддинов, Тўлавой Деҳқоновлар етакчилигидаги тикловчилар, Лазиз Алимуҳамедов раҳбарлигидаги сувоқчилар бригадалари ҳамда Тўра Мирзабеков, Мамашукур Пўлатов сингари моҳир усталар барчага ўрнак бўлишмоқда.

Ҳар бири 3 ва 4 хонадан иборат, кенг айвон ва қулай, шинам ошхонаси бўлган бу турар жой биноси жорий йилда ўз яшовчиларига топширилади.

Қурувчиларнинг ғайрати билан қисқа фурсатларда бунёдга келган замонавий ва барча қулайликларга эга бўлган уйда энг бахтиёр оилалар истиқомат қилишади.

Дилноза ҒИЁСОВА.

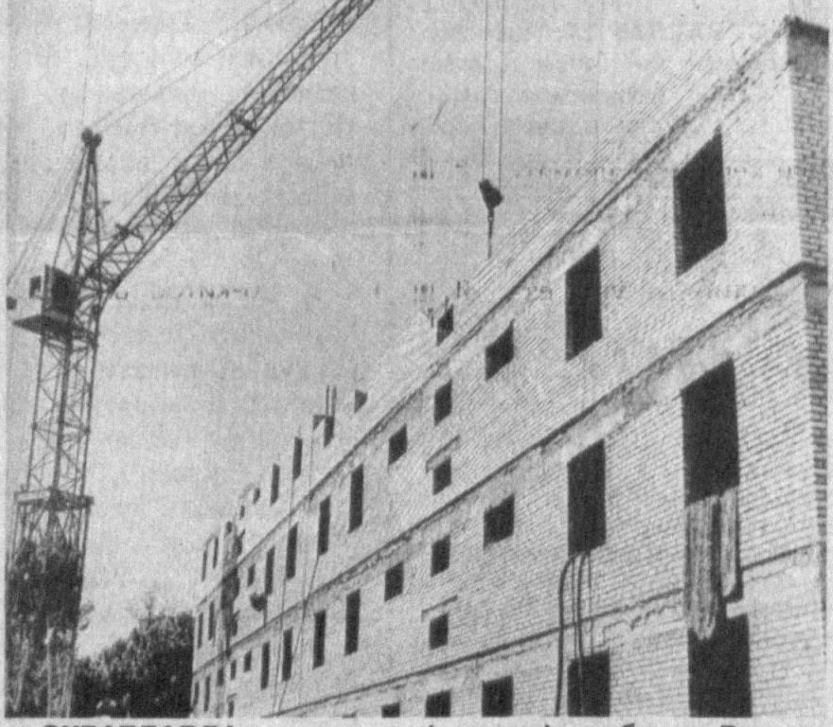

СУРАТЛАРДА: юқорида (чапдан) ишбоши Рустам Абдуллаев, пардозловчилар бригадаси бошлиғи Лазиз Алимуҳамедов ва тикловчи Шариф Шерматов; қурилиш майдонида.

Сергей Любчич олган суратлар.

Раҳбарлик фазилатлари: уларни қандай шакллантириш керак?

БИЗНЕС ОДОБИ

Ҳар соҳада бўлганидек бизнес, яъни тадбиркорликда ҳам ахлоқ ва одоб меъёрларига риоя этиш муҳим аҳамиятга эга. Шуни ҳисобга олган ҳолда кўпгина мамлакатларда бизнесда ахлоқий қарашларнинг ўзига хос меъёрлари махсус ишлаб чиқилганлигини кузатиш мумкин. Масалан, Россия мол-хом ашё биржаси (РМХБ) ишлаб чиққан ва ўз тизимидаги барча ходимларга қаратилган «Ахлоқ-одоб талаблари мажмуи» шундай ҳужжатлар сирасига киради. Ушбу мажмуа нафақат тадбиркор бизнесменлар профессионал фаолияти, балки уларнинг шахсий ҳаёти, турмуш тарзини ҳам қамраб олади. Мажмуа жами бўлиб саккизта қоидадан иборат.

Биринчи қоида: «Ҳокимиятга ҳурмат билан муносабатда бўл», «Ҳамма нарсада тартиб бўлиши керак. Ҳокимият — жамиятдаги тартибнинг зарур шартидир». «Паст-баланд — ҳаммага баравар ҳурмат билан қараш керак. Фақат бошлиқларга ва ўз тенгдошларингга иззат-икром кўрсатишнинг ўзи етмайди. Қўл остингдагилар ҳам шундай қарашни талаб қилишга ҳақли». Бинобарин, энг муҳими — одамларга ҳурмат билан қараш. Исломда ҳам, бошқа динларда ҳам шунга даъват этилади. Аслида ҳам — шундай: бошқаларнинг ҳурматини жойига қўймай — тадбиркор, бизнесмен бўлиш мумкин эмас.

Иккинчи қоида: «Мақсадга бирдек интилувчан бўл!» Турли миллат ва халқлар тадбиркорликда турли хил одоб ва удумларга амал қилишади. Баъзи минтақаларда порани совға сифатида қабул қилишса, бошқаларида ўз моҳияти бўйича унга пора деб қарашади. Лекин ҳамма жойда алдов ва ёлғон — бир хилда алдов ва ёлғончилигича қолади. Шунинг учун ҳам мураккабликларни келтириб чиқарувчи икки хил талқинга эга бўлган вазиятларга йўл қўймаслик керак.

Учинчи қоида: «Сўзинг билан ишинг бир жойдан чиқсин». Тадбиркор ўз сўзининг устидан чиқсагина, яъни ўз ваъдалари ва кафолатларини вақтида бажара олсагина ҳақиқий тадбиркор ҳисобланади. Шериклар билан иш юзасидан мулоқотларда айтиладиган сўзлардан ўйламай фойдаланиш, яъни уларни бўлар-бўлмасга ҳавога учириш мумкин эмас. Ўзаро музокараларда аниқ маънога эга бўлган сўзларнигина ишлатиб, уларнинг турлича тушунилиши ёки талқин этилишига йўл қўймаслик керак. Тадбиркор, менежер ёки раҳбар нутқи равон, лўнда, тушунарли, қўполликлардан ҳоли бўлиши керак. «Кўча одами»нинг нутқи суҳбатдошда салбий ҳиссиётлар туғдиради, гапираётган кишига ва вакили бўлган идорага ҳушёр қарашга олиб келади.

Тўртинчи қоида: «Дам олишга ва ўз ҳаётинг ҳақида фикр-мулоҳаза юритишга доимо вақт ажрат». Жумладан, шундай фикр бор: «Корхона оладиган даромад фақат унинг ходимларининг самарали ва ижодий маҳсулотигагина эмас, уларнинг саломатлигига ҳам боғлиқ. Меъёрида дам олиш ҳамда куч-қувватни вақтида қайта тиклаш корхонага катта даромадларни кафолатлайди.

Бешинчи қоида: «Катталарга ҳурмат билан қара». Албатта, катта ёшдагиларни ҳурмат қилиш керак. Лекин бу ерда бир жиҳатга эътиборингизни тортишни истардик. «Фақат ёшга қарабгина иш тутиш кифоя қилмайди. Шунинг учун ёшга қараб камситишга ҳам мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

Олтинчи қоида: «Никоҳдаги оилангга садоқатли бўл». Корхона оилага ҳеч қандай таъсир ўтказа олмайди. Лекин мустаҳкам оила ва ундаги яхши муносабатлар ишга таъсир қилади. Бинобарин, яхши оила — корхона гуллаб-яшнашининг кафолатидир. «Шахс оила мустаҳкамлигига интилиши ва ўз уйидаги аҳвол учун масъулиятли бўлиши керак». Ва ниҳоят: никоҳдан ташқари ишқий саргузаштлар — номақбулдир.

Еттинчи қоида: Тадбиркор, бизнесмен, менежер ва раҳбар учун энг муҳими — орттирилган обрўдир. Шунинг учун ҳамиша ҳалол ва ҳақиқатгўй, адолатли бўлиш керак. Бу ҳақда шундай фикрлар бор: «Яхши ном — бу фақат алдов ва ёлғонга йўл қўйиб бўлмаслигигина эмас, балки у шу ёлғон ва алдовдан бошқаларни асраб қолишга ёрдам ҳамдир. Ҳалоллик ва ҳақгўйлик — бу самарали бошқарув биносининг юксак ва даромадлилик ва шахслараро уйғун муносабатларнинг тиргак устунларидир... Ғирром таклифларни рад эт. Ўз биржанг, корхонанг, ишингнинг яхши номини авайлаб-асра. Тўғри бўлсанг — обрў ўз-ўзидан келаверади».

Саккизинчи қоида: «Хусусий мулкдорлик ҳуқуқини ҳурмат қил». Эркин тадбиркорлик тизими унга бутун куч ва билимини берганларгагина фойда келтиради. Фақат интизомли, меҳнаткаш, ижодкор ва олдиндан кўп нарсаларни кўра оладиган одамгина ҳам ишдан қониқиш ҳосил қилади, ҳам моддий ютуққа эга бўлади.

Ушбу қоидаларни диққат билан ўқиб чиқинг ва улардан ўз амалий фаолиятингизда фойдаланишга интилинг. Биз эса яна бир-икки мулоҳазаларни айтиб, суҳбатимизга нуқта қўямиз.

Ҳурмат, эътибор, муваффақият — буларнинг барининг натижаларидир. Лекин булар олдинга қўйилган мақсад эмас. Мақсад — ўз куч ва қобилиятидан энг кўп даражада фойдаланиш. Иш ҳақи ва бошқа мукофоту рағбатлантиришлар — сарф қилинган куч-ғайратлар ўрнини қоплашдан иборат. Новаторлик ва ташаббусларни рағбатлантириш ҳар томонлама фойдали.

Энди юқоридаги мулоҳазалар бўйича шахсий фикрларингизни қоғозга туширишга уриниб кўринг — ўзингизга ёқса — бизга юборишингиз мумкин. Тадбиркорлик, бизнес ва раҳбарлик одобига доир ўзингизнинг қандай фикрларингиз бор? Ўзингиз амалий фаолиятингизда қўллаётган фойдали тажриба ва қоидаларни бизга ёзиб юборинг. Биз эса ўз навбатида улар билан газетхонларни таништирамиз. Хатларингизни кутамиз, азиз муштарийлар.

Мушоҳада

МАҚСАД — СОҒЛОМ МУҲИТ ЯРАТИШ

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, экологик вазиятни соғломлаштира бориб, уни ўз ҳолатида сақлаб туриш инсоният олдидаги долзарб муаммолардан бири бўлиб қолмоқда. Табиатнинг бебаҳо манбаларидан пала-партиш фойдаланиш, унга нисбатан қўпол муносабатда бўлиш ер куррасида экологик мувозанатнинг бузилишига олиб келмоқда.

Бугунги кунда мамлакатимизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий манбалардан оқилона фойдаланиш давлат сиёсати даражасига кўтарилишининг боиси ҳам шунда. Бизда 1999-2005 йилларга мўлжалланган атроф-муҳитни муҳофаза қилиш миллий ҳаракат режаси ишлаб чиқилган. Шу режада биринчи кўзда тутилган нарса мамлакат аҳолисига соғлом муҳит яратишдан иборатдир. Иккинчидан эса, табиатдан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ва табиий ресурсларнинг озайиши натижасида етказиладиган иқтисодий зарарни камайтириш зарур. Учинчидан, Ўзбекистон табиатининг энг нозик ва қимматбаҳо манбаларини, айниқса унинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилишга эътибор кучайди. Кўрилаётган чора-тадбирлар боис кишилар тафаккурида экологик дунёқараш тубдан ўзгариб боряпти.

Табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси бу борада ҳам муайян ишларни амалга оширмоқда. Қўмита ўз режасида халқ таълими тизими, олий ва ўрта махсус таълими, биоэкосан, «Экосан» халқаро жамғармасининг шаҳар бўлими, мавжуд корхона, ташкилот, муассасалар, 474 тадан ортиқ ўз-ўзини бошқарув органи бўлмиш маҳалла қўмиталари ва бир қатор жамоатчилик ташкилотлари билан ҳамкорликда аҳоли ўртасида ахборот воситалари ёрдамида тушунтириш ишларини кенг йўлга қўймоқда. Хусусан, экологик маънавиятни янада такомиллаштириш борасида турли мавзуларда 13 та тадбир ўтказилди. Шулардан 7 таси мактабгача тарбия муассасаларида ва мактаб ўқувчилари билан бирга ўтказилди. Телекўрсатувлар, радиоэшиттиришлар ташкил қилинмоқда. Газета ва журналларда табиатга оид мақолалар мунтазам чиқиб турибди.

«Экосан» халқаро жамғармаси билан ҳамкорликда 1 июнь — Болаларни ҳимоя қилиш халқаро кунига бағишлаб ҳар йили Мирзо Улуғбек боғида «Оила ва экология — болалар нигоҳида», «Табиат — чекмасин азият» каби намунали тадбирлар ўтказиб келинмоқда. Айниқса, шаҳарда атмосфера ҳавосини ифлосланишдан сақлашда «Тоза ҳаво» тадбирининг бир йилда икки марта ўтказилиши ижобий натижа бермоқда. Мазкур тадбир самараси атрофлича таҳлил қилинмоқда. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш қонунларига зид иш тутаётган корхоналар ва мансабдор шахсларга нисбатан маъмурий ва интизомий жазо чоралари кўрилмоқда. Албатта шаҳарда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш қонунларини бузиш ва унинг олдини олиш чораларини кўриш билан боғлиқ бўлган бундай тарғибот ва ташвиқот ишлари аҳолининг ҳар томонлама экологик савиясининг ошишига самарали таъсир кўрсатяпти.

«Келажагимиз ва экология» кўрик-танловининг ўтказилиши ҳам табиатни муҳофаза қилиш йўлида катта бир синов бўлди. Танловда бир қанча мактабларнинг жамоалари ғолиб деб топилди.

2000 — Соғлом авлод йили деб эълон қилиниши ҳар томонлама атроф-муҳитни соғломлаштиришга ундайди. Бунинг учун халқимизни, айниқса ёшларимизнинг экологик маънавияти, савиясини янада юқори поғонага кўтаришимиз давр талаби эканлигини унутмаслигимиз керак.

ТАБИАТ ВА ИНСОН

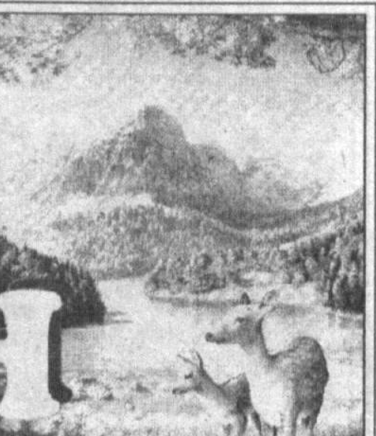

№7 (102) Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг иловаси

ГЎЗАЛ МАСКАН

Мамлакатимиз Мустақилликка эришгач, маданият ва истироҳат боғларига эътибор яна ҳам ошди. Республика раҳбарияти ва қурувчилар томонидан боғимиз жаҳон андозалари, ўзбек миллий меъморчилиги асосида янгидан тўла таъмирланиши, шаҳримиз меҳнаткашларининг мазмунли, кўнгилли дам олишлари учун улкан туҳфа бўлди.

«Орол», «Капалаксимон» сув ҳавзалари, фавворалар, спорт майдончалари, катта теннис, футбол майдончалари, ёзги саҳна, рақс майдончалари давр талабига жавоб берадиган даражада қурилган. Бобур номи билан аталувчи боғимиз гавжум, энг гўзал, салқин масканлардан ҳисобланади. Унинг умумий майдони 18,8 гектар бўлиб, шундан 7 гектарига чим ётқизилган. Бундай кўриниш боғга ўзгача чирой бахш этади.

Боғнинг юқори — эски қисмида бир асрлик чинорлар билан бир қаторда дуб, каштан, акация, сапора дарахтлари сақланиб қолинди. Қайта қурилиш даврида боғга қўшилган янги қисмга 403 туп терак ва мажнунтоллар ўтқазилди. Боғимиз шаҳримиз марказида жойлашгани сабабли атрофдаги кўп қаватли уйларда яшовчилар учун ягона ҳордиқ чиқариш маскани бўлиб хизмат қилмоқда.

Соғлом авлод йилида кўм-кўк майсазорлар атрофида сайр қилиб юрган болажонларни кўрганимизда боғнинг табиати, ҳавоси тозалигига яна бир бор ишонч ҳосил қилиб, меҳнатимиз зое кетмаётганлигига қувонамиз.

«Табиатни муҳофаза қилиш» қўмитаси билан ҳамкорликда боғни мавжуд табиатини, ўсимлик дунёсини сақлаб қолиш учун самарали меҳнат қилинмоқда. Дарахтларни ўз вақтида бутаб туриш, ёш ниҳолларни парваришлаш, манзарали гул кўчатлари экилиб, гулзорлар барпо этилмоқда. Келажакдаги режаларимиз улкан. Аввало боғимизда мавжуд катта ёшдаги дарахтларни авайлаб сақлаш, янги қурилган қисмига ёш ниҳолларни ўтказиб, улкан боғ яратиш. Ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш учун «Она табиат!», «Табиатни асранг», «Табиатни эъзозланг, севинг» каби туркум тадбирларни ўтказишни режалаштирганмиз.

Баҳодир ИСРОИЛОВ,
Бобур номли боғнинг директори.

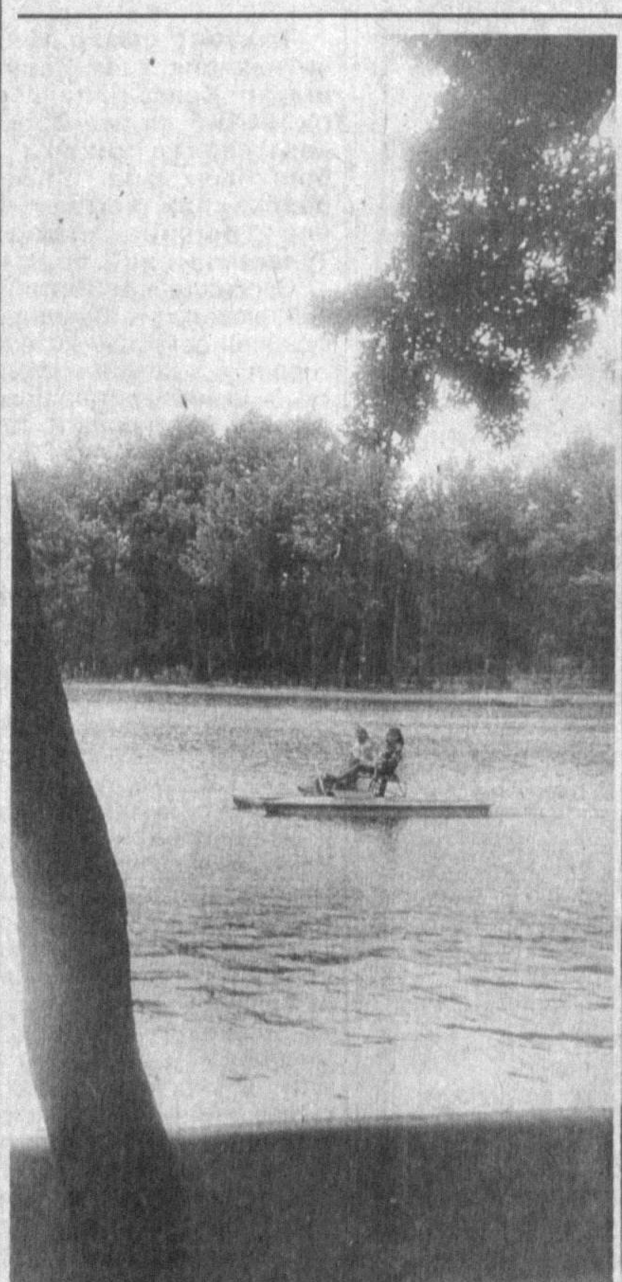

Гўзал табиат кўнгилларга ором бағишлайди.

Текширувлар

ҚАЧОНГАЧА ЖАРИМА ТЎЛАЙСИЗ?

Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси назоратчилари атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш, сув манбаининг озодалиги бўйича бир қатор текширувлар ўтказдилар. Кузатув давомида бир қанча қоидабузарликларга дуч келинди.

● 8-«Махсустранс» автокорхонаси бош муҳандиси Т.Тожибоевга нисбатан 5250 сўм жарима солинди. У корхонада атмосферага чиқиндиларни чиқариш учун махсус рухсатнома олмаганлиги учун шундай «жазо»га тортилди.

● «Ўзсувасбобускунамаш» ҳиссадорлик жамияти ҳудудидаги автотранспорт цехида мой маҳсулотларининг ерга тўкилиши туфайли сувнинг ифлосланишига йўл қўйилган. Бу қилмиши учун цех бошлиғи Х.Мамасолиев 3500 сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

● Табиий муҳитни тиклаш ва зарарли таъсир кўрсатиш оқибатларини бартараф этиш чораларини кўрмагани учун Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳиссадорлик жамияти бўлим бошлиғи И.Вилиницкая 5250 сўм жаримага тортилди.

● «Рост — супер» корхонаси текширувда ўз фаолиятини ҳеч қандай экспертиза хулосасисиз юритаётганлиги аниқланди. Мана шу ўзбошимчалик учун унинг директори А.Арустамов 3500 сўм жарима тўлади.

● «Шайхонтоҳурмахсустранс» автокорхонаси ҳудудида мой маҳсулотларининг ерга тўкилиши аниқланган. Бундай исрофгарчиликка йўл қўйган корхона бош муҳандиси Ҳ.Убайдуллаев ҳам 3500 сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

● «Техника» корхонасида зарарли моддаларни рўйхатга олиш қоидалари бузилган. Уларни ҳавога чиқариш учун рухсатнома олинмаган. Бу ўзбошимчилиги учун корхона раҳбари Т.Азимов 5250 сўм жаримага тортилди.

● Саноат ва ўзга чиқиндиларни ташиш, жойлаштириш, утеллаштириш чоғида табиатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузганлиги учун «Ғалла — Алтек» акциядорлик жамияти бош энергетиги А.Мошченко ҳам 5250 сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

● 3-механизация бошқармаси хўжалик мудири Х.Тошкенбоев мой маҳсулотларидан фойдаланишда назорат қоидаларига тўла-тўкис риоя қилмаган. Бу қилмиши унинг учун 5250 сўм жарима билан тугади.

● «Махсусавто» ҳиссадорлик жамияти муҳандиси К.Ёриев белгиланмаган жойга мой тўкилиши оқибатида ер ости сувларининг ифлосланишига сабабчи бўлди. Бу қилмиши учун у 2000 сўм жарима тўлади.

● Ишлаб чиқариш фаолияти давлат экология экспертиза бўлимига илова қилинмагани ва у ердан ижобий хулоса олинмаганлиги сабабли «Коммуналчи» электр корхонаси бош муҳандиси С. Коваленко ҳам 5250 сўм жарима тўлади.

● Ифлослантирувчи моддаларни атмосферага нормадан ортиқ даражада чиқариб ташлаганлиги «Полимер» корхонаси техника директори А.Емелевга ҳам қимматга тушди. У 5250 сўм жаримага тортилди.

Туманларда

«ЧИНОБОД» САНАТОРИЙСИДА

Илмий-техника тараққиёти тез суръатлар билан ривожланиб бораётган ҳозирги шароитда инсон саломатлигини муҳофаза қилиш, экологик муҳитни яхшилаш муҳим вазифа ҳисобланади. Бу борада шаҳримиздаги Юнусобод туманида жойлашган «Чинобод» санаторийсида анчагина ишлар амалга оширилмоқда. Сув ва атмосфера ҳавосини муҳофаза қилишга алоҳида аҳамият берилмоқда.

450 киши даволанишига мўлжалланган бу масканда 300 киши меҳнат қилиб келмоқда. Дам олиш ва саломатликни тиклаш маскани ўзининг сўлим гўшасига кўпчиликни ошно этиб келмоқда. 1500 метр чуқурликдан чиқаётган шифобахш минерал сув ошқозон-ичак, жигар, ўт пуфаги, моддалар алмашинуви каби бир қанча хасталикларни даволашда кенг қўлланилмоқда.

Маълумки, аждодларимиз табиатдаги ўсимликларни яхши муҳофаза қилишган ва улардан самарали фойдаланишган. Шифо масканида ҳам турли хил мевали ва манзарали дарахтларни парвариш қилиш билан ҳаво мўътадиллиги сақланиб келмоқда.

Санаторий ҳудудида даволаниш диагностика мажмуалари, клуб, ошхона, соғломлаштириш комплекси ва бир қатор бошқа қулай шароитлар мавжудки, бундан даволанувчилар мамнун.

Санаторий табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси томонидан назорат қилинади, мутахассислар томонидан берилган кўрсатмаларнинг ўз вақтида бажарилиши туфайли маскан кундан-кунга чирой очмоқда.

Шундан бўлса керак, мижозлар бу ерда қайта-қайта дам олишни исташади. Бундан ташқари дам олувчиларга Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини айлантириш, томоша қилдириш яхши йўлга қўйилган. Келажакда фитобарни кенгайтириб, аҳоли талабини қондириш режалаштирилмоқда.

Собир МАҲАМАТОВ,
туман давлат нозири.

Мақолаларни Мақсуд ҚОБИЛОВ тайёрлади.

Анжуманлар

МИЛЛИЙ МАФКУРА ВА ДИНИЙ ҚАДРИЯТЛАР

Кундалик ҳаётимизда, миллий истиқлол мафкурасини яратишда миллий-диний қадриятларимиз ҳам муҳим ўрин тутади. Бошқа буюк алломалар қатори ҳадис илмининг султони, мусулмон оламининг ифтихори бўлмиш буюк ватандошимиз Имом Бухорий қолдирган улкан меросни ўрганиш ва халқимизга етказиш бугунги куннинг долзарб вазифаларидандир. Шуниси эътиборга лойиқки, кейинги пайтларда Имом ал-Бухорий меросига берилаётган катта эътибор, хусусан ушбу буюк зот ҳоки пойида ёдгорлик мажмуасининг бунёд этилиши, тўрт жилдли саҳиҳ ҳадислар тўпламининг чоп этилиши ҳамюртларимиз билан бир қаторда бутун мусулмон оламини шод этмоқда.

Шаҳримиздаги Имом Бухорий халқаро жамғармасида ушбу жамғарма ташаббуси билан Имом Бухорий кунларига бағишланган «Миллий мафкура ва диний қадриятлар» мавзусидаги илмий-амалий анжуманнинг ўтказилиши ҳам шу жиҳатдан олганда муҳим аҳамият касб этди.

— Имом Бухорий даври — IX аср — мусулмон оламининг Уйғониш даврини бошлаб берган вақт ҳисобланади, — деди жумладан тарих фанлари доктори, профессор Аҳатжон Ҳасанов. — Хоразмий, Фарғоний, Термизийлар унинг замондоши экани, мусулмон дунёси бу даврда юксак тараққиётга эришгани, кейинчалик айнан шу ютуқлар Европа фани ва маданияти учун муҳим замин вазифасини ўтагани кўпчиликка маълум. Бинобарин, IX аср мусулмон маданиятисиз жаҳоннинг бугунги тараққиёт даражаси батамом бошқача тусда бўлиши мумкин эди.

Имом Бухорийнинг маънавий мероси — бу умуминсоний қадриятлар мажмуи, энг пок, энг нозик дидга жавоб берувчи ахлоқ меъёрларини ўзида мужассамлаган, бугунги кунимизда ватанпарварликка, фидойиликка, халқлар ўртасида дўстлик, тинчлик ва эзгуликка даъват этувчи нодир манбалардир. Алломанинг илмий меросини ўрганиш ёш авлодни тарбиялаш, унда миллий ғурурни шакллантириш ва адолатли жамият қуриш учун жуда катта аҳамиятга эга.

Анжуманда сўзга чиққан Тошкент Ислом университети проректори А. Мансуров, профессор А. Ҳожиаҳмедов, Тошкент давлат юридик институти доценти С. Ҳасанов, ЎзМУ доценти С. Холбоев, «Олтин мерос» халқаро хайрия жамғармаси раисининг биринчи ўринбосари У. Уватов ва бошқалар Имом Бухорий меросининг бугунги маънавий ҳаётимиздаги ўрни, буюк муҳаддис ва ўзбек адабиёти тараққиёти, Ислом ва маърифатпарварлик мавзуларида тўхталиб, улуғ ватандошимиз ҳаёти ва илмий меросининг янги томонларини очиб беришга ҳаракат қилдилар, диний қадриятларимизнинг миллий мафкурамизни шакллантиришдаги ўрни тўғрисида ўз фикрларини баён этдилар.

Анжуман сўнгида иштирокчиларнинг маърузаларини китоб ҳолида чоп этишга келишиб олинди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Имом Бухорий кунлари ўтказилиши муносабати билан Самарқанд ва Тошкентда ташкил этилган илмий-амалий анжуман эндиликда анъанавий бўлиб қолади. Келаси йили уни юқоридаги шаҳарлардан ташқари Андижон, Наманган, Бухоро, Хоразм ҳамда Имом Бухорий халқаро жамғармасининг дастлабки хорижий бўлими очилган Қоҳира шаҳрида ўтказиш кўзда тутилмоқда.

«Миллий мафкура ва диний қадриятлар» мавзусидаги анжуманда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Зуҳриддин Ҳусниддинов қатнашди ва сўзга чиқди.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

Ёзги дам олиш мавсуми мароқли ўтмоқда.

Тил-адабиёт муаллимаси олтинчи синф ўқувчиларига ёзма иш топширди. Мавзуни: «Одам учун энг катта бойлик нима? Бу бойликни қандай қўлга киритиш мумкин?» деб белгилади. Бу эркин иншо бўлиб, мақсад ўқувчиларнинг мустақил фикрлаш, китоб мутолаасидаги қобилиятларини синаш эди. Муаллиманинг: «Шу ишга бир ҳафта етадими?» деб берган саволига, баъзи болалар: «Ярим ҳафтаям етади, устоз!» дейишди. Муаллима топшириқнинг муҳимлигини ҳисобга олиб, бир ҳафта муҳлат берди.

Муҳлатнинг охирига етганда фақат беш-олти болагина ишни битказиб келди. Муаллима бу ишларни тезда кўриб чиқдию кўнгли тўлмади. Ҳар сафар бирон ишни топширганда ҳаммадан олдин бажариб келадиган ўқувчилардан биттаси Юлдуз эди. Ҳа, Юлдуз чаққонлиги билан танилганди. Сўздаям, ишдаям. Муаллимлар унинг ҳозиржавоблиги, дадиллигини ёқтиришарди. Шу хислатидан фойдаланишарди ҳам. Мабодо дарсларда оғирроқ савол чиқиб, болалар қийналишганда, Юлдуз дарров қўл кўтариб, жавобни ўрнига қўярди. Бордию болалар ўртасида бирон англашилмовчилик юз бериб, тортишув қўзғалди дейлик. Юлдуз аралашардию, орани очиқ қиларди-қўярди. Унинг тўғрисўзлиги, дангалчилиги баъзиларга ёқмасаям, тан бермай иложлари йўқ эди. Юлдузнинг сўнгги ишдаги сусткашлиги муаллимани ҳайрон қолдирганди.

— Нега сен ишингни топширмаяпсан, Юлдуз қизим? — деб сўради.

Ҳамиша чеҳраси очиқ, ўзини бардам тутадиган бийрон қиз негадир хиёл хижолат тортгандай, чиройли кўзларини мўлтиратганича:

— Ишим битгани йўқ, устоз, — деб тўмтоқ жавоб қилди.

— Шунақами? Қани, ёзганларингни бир кўрсам бўладими?

Юлдуз тортинибгина сумкасидан қоғозларни олиб берди.

Муаллима икки саҳифа тўлатилган ёзувларга синчиклаб кўз югуртирдию қониқиш билан:

— Туппа тузук ёзибсан. Асосий фикрларни қоғозга туширгансан. Фақат нима етишмайди ўзингча?

— Хулоса! — деди ишонч билан Юлдуз.

— Хулосани ўйлаб кўрдингми?

Юлдуз ўйлаб кўрган бўлса-да, лекин яна битта китобга қараб олмоқчи бўлганини билдирди. Муаллима қанақа китоблигини сўраганди, Юлдуз «Маҳбубул қулуб» китобини айтди. Юлдуз ёзган иншоси билан буваси танишган экан, буваси шу китобни ҳам ўқиб чиқсанг бўларди деб маслаҳат берибди.

— Яхши маслаҳат, — деди муаллима. — Ўша китобда сен тилга олган мавзу устида қимматли фикрлар бор. Китобни қаердан оласан?

Бу китоб бувасининг уйидаги кутубхонасида бор экан-ку ҳозир қўлда экан. Бувисининг қўлида. Бувиси эса Самарқандга сафарга чиқибди. У ерда қурилган Имом Бухорий ёдгорлигини зиёрат қилгани қўшни хотинларга бош бўпти. «Йўлда шу китобни ўқиб кетаман», деб олиб кетибди.

— Бувинг қайтишлари билан ўша китобни ўқийсан-да, бу ёзганларингни тағинам пишиқлаб, бойитасан. Кейин менга топширасан, — деб уқтирди муаллима. Шу билан бирга устоз яна бир ишни тайинлади. — Синфдошларингдан баъзилари бу вазифани бажаришда қийналиб қолишибди. Шуларгаям озгина ёрдаминг тегса яхши бўларди-да. Хўпми?

Юлдуз бу кутилмаган топшириққа жавоб айтишдан иккиланиб қолди.

— Кимларга, устоз? — деб сўради Юлдуз.

— Қийналганлардан биттаси Дилдор ўртоғинг, — деди муаллима.

Бу сўзни эшитибоқ Юлдузнинг қовурғаси қайишиб кетди. Бунинг сабаби бор эди. Дилдор, тўғрироғи ўзи қўйиб олган оти билан айтилганда Диля билан Юлдуз ўртасидаги ўртоқликка путур етганди. Аввало бу икки қизнинг феъли бир-биридан фарқ қиларди.

Юлдуз қанчалик очиқ, содда муомалали бўлса, Диля шунчалик калондимоғ, катта оғиз эди. Ҳа деса ўз уйидаги алламбало қимматбаҳо асбоб-ускуналар, ранго-ранг асл кийим-кечаклар, тақинчоқлар билан чиранишни хуш кўрарди. Кунига янги, ола-була, ялтираб кўзни қамаштирадиган сарполарда безаниб келиб, қизларнинг кўзларини ўйнатгучи эди. Оддий кийимларда юрадиган қизларни, шулар қатори Юлдузниям назари илмасди. Бугинамас, ўқишда йўл қўйган хатоларини ҳеч бўйнига олгиси келмасди. Юлдуз бўлса бир-икки марта тўғрисўзлик қилиб унинг камчиликларини кўрсатдию балога қолди. «Сен ким бўпсанки, менга ақл ўргатасан, аввало ўзингни эвла!» деб нақ жеркиб уни камситмоқчи бўлди. Шу билан бирга яқинда у ўзининг туғилган кунини уйида катта зиёфат қилиб ўтказган, зиёфатга қизларни териб чақирганда яқин қўшниси бўлатуриб Юлдузни чақирмаган.

Юлдузда гина-кудурат, шикоят қилиб юриш одатлари йўқ. Шундай бўлса-да, Диляниг ғалати қилиқлари ўртага совуқчилик тушириб қўйганди. Бу ҳоллардан албатта муаллима бехабар. Унга бунақа майда хархашаларни етказиб ҳам бўлмайди. Аммо унинг топшириғига парвосиз қараш мумкинмас-да. Юлдуз қаттиқ ўйга толди. «Диляниг мени кўргани кўзи йўқ-ку, қандоқ қилиб унинг ишига аралашаман? «Мен билан ишинг бўлмасин, сенинг ёрдамингга зормасман!» деб силтаб солса-чи?» Унга рўпара келишга Юлдузнинг юраги бетламай юрганди. Тўсатдан кўчада учрашиб қолди. Юлдуз қўшнисининг бетига тик боқолмади. Унинг ола-байроқ нусха жемперига кўз ташлаганча таваккал қилиб гап бошлади:

— Иншони ёзиб бўлдингми?

Диля ҳам худди шуни кутиб турган эканми, димоғ-фироқ қилиб ўтирмади, ўзини зўракилик билан Юлдузга яқин олиб, деди:

— Биласанми, озгина ёздим-у, уёғини келиштиролмай турибман-да.

— Устоз сўраб қолсалар, нима дейсан?

— Сўрадилар. Уларгаям шунақа девдим. «Ундоқ бўлса ўртоқларингдан маслаҳат олгин» дедилар.

— Кимдан маслаҳат олмоқчисан? — деди Юлдуз ўсмоқчилаб.

— Қайдам энди... ўзинг... — дедию уёғини айтолмай, дами ичига тушди.

Диляниг чайналишидан Юлдузнинг миясига: «Балки устоз, ён қўшнинг билан маслаҳатлашгин деган бўлсалар-чи?» деган фикр келди. Диляниг сўзларида ва авзойида олдинги керилиш аломатлари пасайгандай эди.

— Бўлмасам-чи, ҳей, — деди Юлдуз ўзини мажбур қилиб, — ўша ёзган қоғозингни опчиқ!

Юлдузнинг уйида ўтириб, иншони ўқий бошлашди. Ёзувнинг бошини эшитибоқ, Юлдуз ўзини тутолмай ҳиринглаб юборди.

— Ҳа, нега куласан? — деб Диля ўқишдан тўхтади.

Юлдуз тўхтамай куларди. Кейин аранг ўзини босиб олди-да:

— Ўқи уёғиниям, — деди.

— Сен нима учун кулганингни айтасан, бўлмаса ўқимайман, — деди ноз қилиб Диля.

— Ўзинг устоз берган саволнинг биринчи қисмини эслагин: «Одам учун энг катта бойлик нима?» деб айтилганди-а? Сен унга «пул» деб жавоб берибсан. Албатта кулгили-да, бу жавобинг.

Диля елкасини қисган, қуюқ қошлари остидаги шаҳло кўзларини бақрайтирган, қип-қизил лўппи бетларини бужмайтирганча бақрайиб қолди. Юлдузнинг сўзларини ҳеч ҳазм қилолмаганди.

— Бўлмаса нима? — деди Диля зарда аралаш.

— Ўйлаб кўрадиган жойи шу ерда-да!

— Нимасини ўйлайди? Ахир пули кўп одам ҳамма нарсани... — дедию Диля у ёғини айтолмай турганди. Юлдузнинг тили қичиб келди:

— Сотиб олса бўлади, дегин? Шунақа демоқчисан-да, а? Унақа бўлса, демак пулга ақлниям, билимниям сотиб олса бўларкан-да, а?

(Давоми 4-бетда).

Шарқ дурдоналари

Ўз-ўз ўрганиб доно бўлур...

• Аҳмоқликнинг аломатлари уч нарсададир.

Биринчи, ўз манфаатини ўйлаб, ўзгаларга зарар келтиришда. Иккинчиси, хотинлар билан қўпол ва бадфеълларча ишқибозлик қилишда. Учинчиси, бевафолик, дўстлик қоидасига амал қилмаслик ва халқни менсимасликда.

• Бир неча жумлалар донолар китобида зикр қилинган бўлиб, ҳар ким тўрт ишни қилса, тўрт нарсани кутмоғи мумкин. Кимки, кўп ейишга ҳавасманд бўлса, беморликни кутмоғи мумкин. Кимки аёллар висолига ҳавасманд бўлса, расволикни кутмоғи мумкин. Кимки ақлсиз дўстларга ишонса, мол-мулки билан хайр-хўш қилмоғи мумкин. Кимки золим бўлиб, зулм қилса, ўлимни кутмоғи мумкин. Шубҳасиз, агар кимса ситамкорлик соғаридан бир қадаҳ ичаркан, балолар мастлигига мубтало бўлади.

• Икки нарса юз беришидан аввал яхшидир. Биринчи — ҳовуз ва чашма суви денгизга қўшилишдан аввал. У денгизга қўшилдими, демак, ундан озодалик ва покизалик кетади. Иккинчи, қариндош-уруғлар билан муроса ва дўстлар билан ўзаро муҳаббат орага фитна солувчилар ва чақимчилар тушмай туриб, яхшидир. Орага бу тоифа тушдими, демак, ўзаро дўстлик ва қариндошлик бузилиб, бир-бировига нисбатан ишонч қолмайди.

• Уч киши доимо ғам ва қайғуга асир бўлади. Биринчи, доимо умрини ёмонлик билан ўтказувчи киши. Иккинчи, қўлида амали бор вақтида яхшилик қилмаган киши. Учинчи, оқибатини ўйламай бир ишга қўл урган киши.

• Уч киши ўзини-ўзи ғамга ташлайди. Биринчи, жангда бепарволик қилиб, бунинг натижасида қаттиқ захм еган киши. Иккинчи, бирор ердан ҳаромхўрлик билан мол топган киши. Учинчи, ёш хотинга уйланган, унга қаттиқ дил боғлаган қари киши. Бундай хотин ўз эрининг тезроқ ўлишини кутади.

Яна, етти нарсадан фойда олиб бўлмайди. Биринчи, амал қилинмаган сўздан. Иккинчи, яхшиликка олиб бормайдиган молдан. Учинчи, тажрибасиз, хом дўстдан. Тўртинчи, кераксиз илмдан. Бешинчи, ниятсиз садақадан. Олтинчи, соғлиқсиз яшашдан.

• Яна етти кишини етти жойда синаш мумкин. Олимни сўзлаётганда ва баҳс юритаётганда. Ҳақиқий инсонни ғамли кунларда. Дўстни ҳожат тушганда. Деҳқонни зироат ишларида. Савдогарни ҳисоб-китоб вақтида. Улуғ кишиларни ғазаб пайтида. Мард кишини жанг майдонида.

Яна, билмоқ керакки, донолар ёзиб кетган насиҳат китобларида зикр қилинишича саккиз хил одамнинг суҳбатидан кечмоқ ва саккиз хил одамнинг суҳбатига яқинлашмоқ керак. Ўша суҳбатдан қўл ювмоқ лозим бўлган саккиз кишидан биринчиси, туз ҳақини билмайдиган ва тузлиғингга тупурадиган кишидир. Иккинчиси, бесабаб ғазабланадиган ва ғазабни боса олмайдиган киши. Учинчиси, узоқ умри билан мағрурланадиган ва ўзини оддий ахлоқ қонун-қоидаларидан озод деб ҳисоблаб, кўнглига ёқадиган ишларни қилаверадиган киши. Тўртинчиси, ҳар бир ишни макру ҳийла билан адо қиладиган ва бу йўлни тўғри деб тушунадиган киши. Бешинчиси, ёлғон ва хиёнатни шиор қилиб олиб ростлик ва виждонлиликни тан олмайдиган киши. Олтинчиси, нафс кўйига, ҳою-ҳавасни мақсад қибласи деб тушунадиган киши. Еттинчи, бешарм бўлиб, шўхлик ва беадаблик билан кун ўтказувчи киши. Саккизинчи, ҳеч қандай сабабсиз яхши одамлар ҳақида ёмон ўйлайдиган ва ҳеч қандай ҳужжатсиз илму дониш арбобларига туҳмат тошини отадиган киши.

Уларга яқинлашиб, суҳбатини ғанимат билиш лозим бўлган саккиз кишидан бири, яхшиликни биладиган, ҳақ-ҳуқуқни адо қиладиган кишидир. Иккинчиси, меҳру муҳаббати замонанинг ҳар қандай ҳодисалари остида ҳам ўзгармайдиган ва бузилмайдиган киши. Учинчиси, улуғ кишиларни тарбия қилган арбобларни иззат ва ҳурмат қилувчи киши. Тўртинчиси, фисқу фужурдан, ёлғондан, такаббурликдан парҳез қиладиган киши. Бешинчиси, ғазаб пайтида ўзини қўлга ола оладиган киши. Олтинчиси, саховат байроғини кўтариб, бечоралар ҳожатини чиқарадиган киши. Еттинчиси, шарму ҳаёни ўзига қурол қилиб олиб, ҳар қандай ҳолатда ҳам, одоб чегарасидан ташқари чиқмайдиган одам. Саккизинчиси, олим ва доно кишилар билан дўстлик ўрнатиб, фисқу-фужур аҳлидан қочадиган киши. Ҳар ким юқорида зикр этилган тоифадан узоқлашиб, қуйида зикр этилган тоифага қўшилса, ёмон ахлоқ ва разил феъллардан қутилади.

Байт:

Битта сўз басдир аҳли шуурга,
Йўқса, тутарсан сен чироқ кўрга!

• Эй, бенаво киши, илм олишга ҳаракат қил! Илмсиз ва ҳунарсиз киши ўз диёрида ҳам, ўз қариндошлари олдида ҳам хор ва беэътибор бўлади. Илмли ва ҳунарли кишилар қайда бўлмасинлар, қаерга бормасинлар, иззат ва ҳурматда бўладилар. Авлод ва аждодингнинг ҳунар ва илмига мағрурланиб лоф урма, наслу насабингни пеш қилиб, яшашга интилма!

Маҳмуд ҲАСАНИЙ таржимаси.

Саломатлик

ШАРАФЛИ КАСБ СОҲИБАСИ

Биз ўз соғлиғимиз қадрини қачонки касал бўлсак ёки бахтсиз ҳодиса туфайли жароҳат олсак англаб етамиз ва дарҳол шифокор ҳузурига чопамиз. Шифокорларнинг борлиги бизнинг бахтимиз. Ҳар қандай бемор ширин сўзга, ширин муомалага, дори-дармон, муолажа сингариларга муҳтож бўлади. Шундай шифокорлар борки, уларнинг бетоб кишига қилган муомаласининг ўзи ҳам шифо бўла олади.

Таъмина Латипова ана шундай тили ширин, қўли енгил шифокор. У Тошкент шаҳридаги тез тиббий ёрдам клиник касалхонасида даво истаб келганлар дардига дармон бўлади. Бирини ака, бирини опа, деб уларни ширин муомаласи билан ҳам даволайди. 1981 йилда Тошкент давлат тиббиёт институтини муваффақиятли тугатган Таъмина Латипова тез тиббий ёрдам клиник шифохонасининг травматология бўлимига ишга кирди. Мана 18 йилдан буён опа тез тиббий ёрдам клиникасида 1-травматология бўлими мудираси вазифасини бажариб келмоқда. Йиллар баробарида шифокор опа бир қанча шогирдлар етиштирди, турмуш ўртоғи билан биргаликда икки нафар фарзанд тарбиялади. Катта қизи Гулмира — Тошкент молия институтининг 2-курс талабаси, Зилола — 8-синф ўқувчиси.

Ўтган 1999 йилда қўли енгил шифокор 650 та жарроҳлик муолажасини муваффақиятли ўтказди. Ундан барча беморлар миннатдор.

Тамара НАЗАРОВА.

Бурхон Ризоқулов олган сурат.

СУРАТДА: шифокор Таъмина Латипова беморни кўздан кечирмоқда.

Назм

ОНАЛАРГА ТАЪЗИМ

I

Туғиб бир парча этни
Олган она деган ном —
Уни одам қилгунча
Азоблари бардавом,
Ғамхўр она — дунёда
Энг меҳрибон инсондир,
Умри тиним билмаган
Она — жафокаш жондир.
Тунлари кипригига
Уйқу қўнмаган — она.
Мурғагини авайлаб,
Ерга қўймаган — она.
Тунлари бешик узра
Алла айтса тилида,
Паноҳ бўл, деб; Оллоҳни
Ардоқлаган дилида.
Гард қўндирмасдан ногоҳ,
Гўдагига қараган,
Улғайгунича гирён,
— Оқ ювиб, оқ тараган,
Ўзини — сувга урган,
Ўтдан қайтмаган ҳар он —
Боласин ҳаёт сари
Бошлаган улуғ сарбон!

II

Сизни қаттиқ соғиндим,
Қайлардасиз, онам-ей?
Шарпангизни кўрайин,
Мумтоз, азиз онам-ей.
Қайси юлдузни макон
Қилдингиз, қилай сажда.
Бўм-бўш ётар уйингиз,
Унга бўлай хуш мужда.
Саҳарлар эмдиргансиз,
Уйқусиз, чайир онам.
Менга меҳри дунёю,
Ўзига — ғайир онам...
Очилиб қолса устим,
Кўрпа ёпган онам-ей,
Юришмай қолса ишим,
Чора топган онам-ей.
Қиёфангиз тимсоли,
Онажон, номозшомгул.
Сирли олам гулларин
Шом чоғи очган буткул.
Кўз ўнгимдан кетмайсиз,
Унутилмас онам-ей,
Волидаи муҳтарам;
Ўрни тўлмас онам-ей!..

Дилшода ФАЗЛИТДИНОВА.

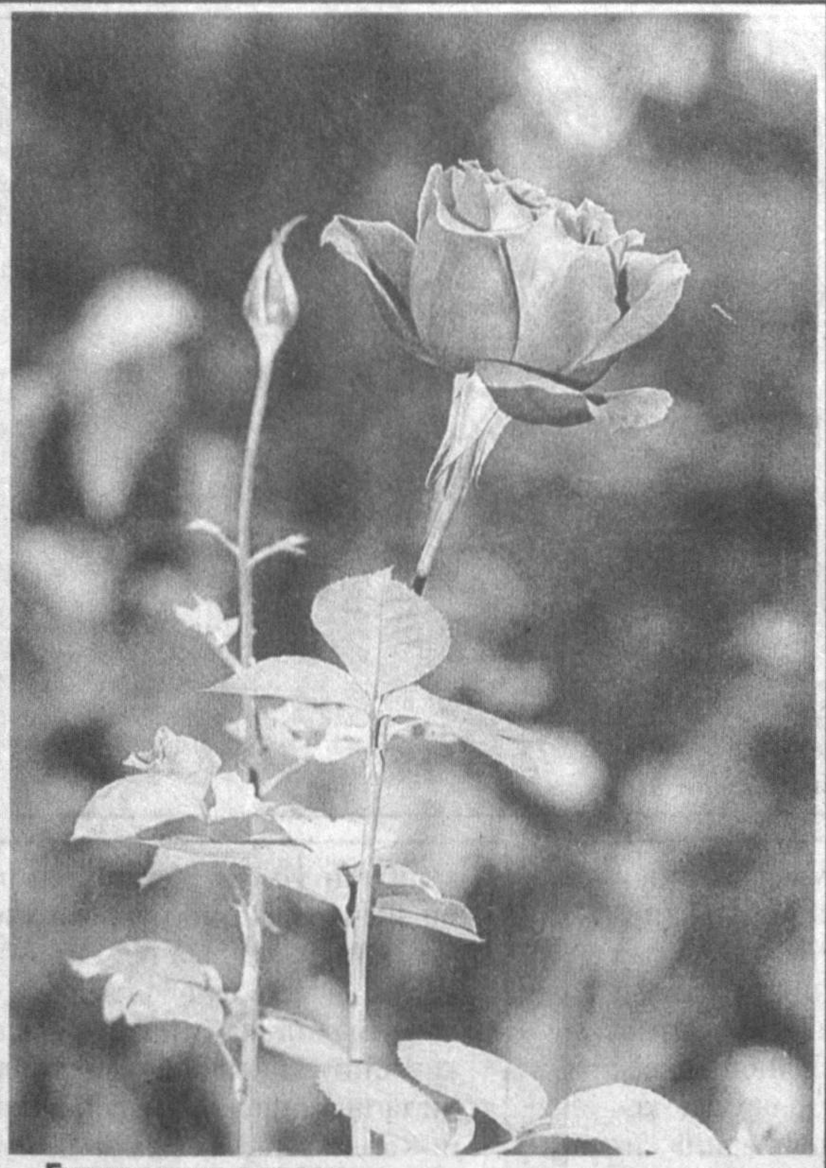

Гулларнинг сараси.

Шифобахш ўсимликлар

ЯНТОҚНИНГ ХОСИЯТИ

Табиатнинг табиати қизиқ. Адир, чўл-биёбонларда ўсувчи янтоқнинг ажойиб хислатларидан бири, унинг ер устки қисмидан тайёрланадиган дамлама истеъмол этиладиган бўлса, одамнинг чанқоқлигини тезда йўқотиб, ҳароратини тушириш қобилиятидир.

Янтоқнинг бундай хосиятини буюк ҳаким Абу Али ибн Сино ўз вақтида таърифлаб ўтган эди.

Янтоқнинг ер устки қисмидан тайёрланган дамлама халқ табобатида ични латифлаштирувчи, пешоб ҳайдовчи ҳамда юқумли ичак касалликларининг давоси сифатида ҳам тавсия этилади. Янтоқли дамламанинг бунчалик хосиятлари, унинг таркибида мавжуд бўлган шифобахш моддалар салмоғи билан тушунтирилади.

Уй шароитида янтоқнинг ер устки қисмидан қуйидагича чанқоқбосди дамлама тайёрлаш мумкин. Бунинг учун ўсимликнинг майдаланган ер устки қисмидан 3 ош қошиқ миқдорида олиб, чамаси 1 литр сув билан 10 дақиқа енгил аланга устида қайнатилади-да, 12 соат давомида тиндирилиб қўйилгач, сузилиб салқин жойларда сақланади. Янтоқ маҳсулотини хонаки чой дамлаш кўринишида ҳам тайёрлаш мумкин. Бунинг учун юқорида кўрсатилган миқдорда янтоқнинг ер устки қисмидан олиб унинг устига қайнаб турган 1 литр сув қуйилиб, усти бирорта мато билан буркалиб 2 соатча дамланиб, сўнгра истеъмол этилаверилади.

Эслатма. Чанқовбосди, дармонбахш ичимлик тайёрлаш учун янтоқ буталари равон йўл ёқалари, йўлка четлари, темир йўл бағрилари, катта саноат корхоналари, ташландиқ жойларда ўсган бўлмаслиги лозим. Фақат покиза ҳамда бокира жойларда ўсган янтоқ шифобахшлиги билан улуғланади.

Маннон НАБИЕВ, доришунос олим.

(Давоми. Боши 3-бетда).

Юлдуз бу сўзлари билан иншо мавзуига берилган асосий жавобга яқинлашиб келганди. Бироқ Диляга бу етиб бора қолмади. Шундан кейин Юлдуз ўрнидан турди. Ичкари уйдаги бувасининг кутубхонасидан бир китобча кўтариб чиқди.

— Мана шоир пулни нима деб таърифлаганини эшитиб ол, — деди-да, китобчани варақлаб, керакли жойини топди. Кула-кула ўқиди:

Пулдан чиқар ғавғолар,
пул ўлсина —
пул ўлсин!
Пасту баланд
ғавғолар,
пул ўлсина —
пул ўлсин!
Яхши, ёмон маънолар,
пул ўлсина —
пул ўлсин!
Пул деб оқар дарёлар,
пул ўлсина —
пул ўлсин!
Ағдар-тўнтар
дунёлар,
пул ўлсина —
пул ўлсин!

— Қалай экан, бўлдими?..

Юлдуз маъноли боқди. Юзларида зўраки жилмайиш ҳосил бўлган Диля:

— Ўқийвер у ёғиниям, — деб қўйганди. Юлдуз деди:

— Уёғиям қизиқ: пулга муккасидан кетган одамлар нима аҳволларга тушиши, пул олиш-беришдан чиқадиган аломат ҳангомалар, ана шунақа...

Диля оғир хаёл суриб қолди. Юлдуз эса унга дўстона маслаҳат берган бўлиб:

— Агар иншода ёзган жавобинг нотўғрилигини тушунган бўлсанг, энди яхшилаб бош қотириб кўрасан. Келишдикми?

Ўйланиб қолган Диля ниманидир сўрамоқчи бўлиб турди-да, ўз хатосини бўйнига олгандай, илтимос оҳангида деди:

— Ўзинг билсанг айтиб бера қолгин!

Юлдуз эса бўш келмасдан, тўғрисўзлигини қилди:

— Агар сенга айтиб берсам-чи, ўртоқ, яхшилик қилган бўлмайман. Устознинг нима деганлари ёдингдан кўтарилдими: «Ҳар бир ўқувчи тайёрга айёр бўлмасдан, ўзи мия ишлатишни, мустақил фикрлашни ўргансин» демаганмидилар? Сен саволга асосий жавобни топсанг, қолганига ёрдам беришим мумкин эди.

Диля шалвайганча чиқиб кетди.

Муаллима ўзи берган муҳлатни сал ўтказгандан сўнг, иншога якун ясамоқчи бўлди. Дастлаб у топширган вазифасининг тузук бажарилмаганидан афсусланганини яширмади. Кўпчилик болалар иншо саволини яхши тушунмагани, баъзиларнинг жавоблари пойинтар-сойинтар, маъносиз чиққанини айтиб, мисоллар келтирди. Айниқса баъзилар бош саволга «пул», деб жавоб беришганини айтаркан, болаларга қўшилишиб ўзи ҳам кулворди. Болалар ўша савол эгасини билмоқчи бўлишганди. Муаллима билдиришни лозим кўрмади.

Иншо ёзувларидан биттаси устида алоҳида тўхталди. Мавзу тўғри ёритилганидан мамнун бўлганлигини билдирди. Бунда ўқувчи одам учун энг катта бойлик деб китобни атабди. Бу бойликни тўла қўлга киритиш йўлларини топиб айтибди. Муаллима бу иншонинг айрим жойларини ўқиб берди:

— Мана эшитинглар: «Бизнинг энг яхши, доно, ишончли ҳамроҳимиз, дўстимиз китоб ҳисобланади. Китобхонликка берилсангиз-чи, ақлингиз чархланади. Билимингиз, дунёқарашингиз бойийди. Китобхоннинг муомаласию юриш-туришиям одамларга ёқимлироқ бўла боради». Қалай, ўхшатиб айтибдими?

Болаларга бу сўзлар мойдай сингиб, мароқ билан тинглаб туришаркан, муаллима ҳам тўлқинланиб:

— Бу ўқувчимиз китобларни ўқиш-ўрганишдан зерикмаганлиги кўриниб турибди, — деб сўзини давом эттирди. — У Навоийни ўрганиб, ҳазратнинг «Билмаганни сўраб ўрганган — олим, орланиб сўрамаган ўзига золим» деган сўзларини ҳам далил келтирибди. «Китоб — бебаҳо хазина, йўлчи юлдуз деб бекор айтишмайди», деган сўзлар билан якунлабди иншони... Агар-чи, болалар, одамнинг фойдали фикрлари бўлсаю уни келиштириб айтиб беролмаса — бекор. Биз танишган иншода-чи, фойдали фикрлар жуда ўхшатиб айтиб қўйилибди. Бу гапларни ўрнига қўйган ким деб ўйлайсизлар?

Болалар қулоқлари динг бўлиб, савол назари билан тикилиб қолишганди.

— Бу Юлдуз Исломова бўлади, — деди муаллима синфхонасининг охирида ерга қараб ўтирган қизчага ишора қилиб. Кетидан қўшиб қўйди: — Унинг шу ишига аъло баҳо берсак арзийди-а?

Болалар Юлдузга ўгирилганча чапак чалиб юборишди. Юлдуздан ёзган ишини ўқиб беришни сўрашганди, муаллима:

— Биз буни мактаб деворий газетасида чиқарамиз, ўшанда тўла ўқиб оласизлар, — дея жавоб берди.

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА

ЯКШАНБА, 6

«Ўзбекистон» телеканали

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот».
8.35 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.10 «Хуш кайфият». Мусиқий дастур.
9.30 «Ғаройибот».
«Умид» намойиш этади:
9.45 «Умид» ахбороти.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «ТВ-метео».
11.05 «2000 йил - Соғлом авлод йили». «Оналар мактаби».
11.25 «Шоҳруҳ» клуби.
11.50 **Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 9 йиллигига. «Ҳамшаҳарлар».**
12.10 ТВ-клип.
12.15 «Соҳибжамол ва махлуқ». Мультфильм.
13.45 «Кулгини хуш кўраман». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Р. Каримова ижоди саҳифалари.
14.25 «Мозийдан бир мўъжиза».
14.40 «ТВ-метео».
14.45 Болалар учун. «Қувноқ шаҳарча».
15.10 «Шарқий экспрессдаги қотиллик». Бадиий фильм. 1-қисм.
16.15 ТВ-анонс.
16.20 «Имкониятлар маскани».
16.35 «Шарқий экспрессдаги қотиллик». Бадиий фильм. 2-қисм.
17.40 «Қалб гавҳари».
18.00 «Олтин тож». Телевизион ўйин.
18.20 «Кино янгиликлари». III Ўзбек миллий фильмлари фестивалида.
18.35 «Бир наво истар кўнгил». Мусиқий дастур.
18.55 «Узлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
19.25, 20.00, 20.25, 21.10 Эълонлар.
19.30 «Таҳлилнома» (рус тилида).
20.05 «Санъат олами».
20.30 Таҳлилнома».
21.15 «Якшанба оқшомида». Мусиқий дам олиш дастури.
21.40 Телевизион миниатюралар театри.

Спорт дастури:
22.15 Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати «Пахтакор» - «Қизилқум».
23.00 «Олам футболи».
23.25 «ТВ-1» намойиш этади: «Телеанонс».

«Аср мўъжизаси» кинодастури:
23.40 «Императорнинг махфий фармони». Бадиий фильм.
1.05-1.10 «Ватан тимсоллари».

Ўз ТВ II

8.00 «Давр тонги».
9.00 Кўрсатувлр тартиби
9.05 «Янги авлод» студияси: «Катта танаффус», «Мультомоша».
9.40 «Жиловланмаган Африка».
10.30 «Мусиқий лаҳзалар».
10.40 «Эркин фикр».
11.05 Зафар Қурбонбоев куйлайди.
11.25 «Ёшлар» телеканалида «Ҳарбий ватанпарварлик» дастури: 1. «Марду-майдон», 2. «Аскар мактублари».
12.05 «1001 кеча». Телесериал
12.30 «Эколаш».
12.35 «Бир пиёла чой устида».
12.55 «Андоз». Бадиий фильм. 1-қисм (Ҳиндистон).
14.05 «Мусиқий лаҳзалар».
14.15 «Ёшлар» телеканалида «Спорт-2000»
15.15 «Улуғ сиймолар». Жалолиддин Мангуберди.
15.25 «Андоз». 2-қисм.
16.45 «Мусиқий лаҳзалар».
16.55 «Учинчи сайёра» маърифий дастури: «Испания қалби».
17.50 «Янги авлод» студияси: «Уй вазифаси», «Шум болалар».
18.35 «Ақл ёшдамас».
18.50 «Очун».
19.10 «Матбуот».
19.20 «Мусиқий лаҳзалар».
19.25 «Якшанбада кўришгунча».
19.40 «О, ёшлигим».
20.05 «1001 кеча». Телесериал
20.35 Илҳом Иброҳимов куйлайди.
21.05 «Обид-шоу».
21.55 «Иқлим».
22.00 «Давр ҳафта ичида».
22.40 «Иқлим».
22.45 «Мусиқий лаҳзалар».
22.55 «Ёшлар» телеканалида премьера: «Сўнгги чора». Бадиий фильм.
00.25-00.35 Хайрли тун!

Ўз ТВ III

8.50 «Соғлом бўлай десангиз».
9.00 «Тонгги пойтахт».
9.45 «Рамаяна». 22-серия.
10.20 «Омад» тележурнали.
11.20 «Хусусийлаштириш қадам - бақадам».
11.40 «Сайёрамиз бўйлаб». 22-серия.
12.05 «Жозиба».
12.15 «Суҳбатдош».
12.35 «2000 йил - Соғлом авлод йили». «Спорт оламида».
12.55 «Экспресс» телегазетаси.
13.20-14.20 Кинонигоҳ: «Майсаранинг иши». 2-серия.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Мультфильм.
18.10 «Глобус».
18.30 «Пойтахт» ҳафталик шарҳ.
18.50, 20.30 «Табриклаймиз-қутлаймиз».
19.50 «Экспресс» телегазетаси.
20.15 «Дурдона».
21.00 «Пойтахт» ҳафталик шарҳ.
21.20 «Омад» тележурнали.
22.20 Мусиқий лаҳзалар.
22.30 «Экспресс» телегазетаси.
22.55 ТТВда сериал: «Санта-Барбара».
23.35 «Оҳанглар ва эълонлар».
23.40 ТТВда сериал: «Санта - Барбара».
00.20 «Хайрли тун, шаҳрим!»

«Халқаро» телеканал

9.00 Кўрсатувлар тартиби.
9.05 «Тонг юлдузи».
10.05 «Парле ву франсэ?»
10.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
10.40 «2000 йил - Соғлом авлод йили». «Болалар олами».
11.10 Фан-тайм (Болалар учун инглиз тили).
11.20 Кинематограф. «Золушка учун уч ёнғоқ». Бадиий фильм.
12.45-13.50 «Дўстлик» видеоканали. «Айчурек», «Дидар», «Машриқ оҳанглари».
***
16.55 Кўрсатувлар тартиби.
17.00 «Британия кундалиги».

РЖТ

17.15 Е. Петросяннинг «Кулги панорамаси».
17.50 «Аралаш» ҳажвий киножурнал.
18.00 Барча юлдузлар иштирокида Темирйўлчилар байрамига бағишланган концерт дастури.

20.00 «Тенгдошлар».
20.20 «Дил изҳори».
20.50 «Саёҳатлар олами».
21.10 «Дил изҳори».
21.50 «Интернет ҳудуди».
22.05 «Мюзик холл».
22.35 Кинематограф. «Сфинкс». Бадиий фильм.
00.25 «Таҳлилнома» (рус тилида).
00.55 «Тунингиз осуда бўлсин!»

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

«Мирobод бозори» очиқ акциядорлик жамияти 2000 йил 25 август куни умумий йиғилиши ўтказилишини маълум қилади.

Кун тартиби

1. Жамият директорининг 2000 йилнинг биринчи ярим йиллик иш фаолияти ҳақидаги ҳисоботи.
2. Жамиятнинг даромадлар ва харажатлар сметасининг шу ярим йилликда бажарилиши ҳақида.
3. Жамият аудиторини тасдиқлаш.
4. Жамият ҳудудидаги маиший хизмат кўрсатиш ва савдо корхоналаридан ижара ҳақи ундириш ҳақида.
5. Жамият Кузатув Кенгаши таркибига ўзгартириш киритиш ҳақида.

Йиғилиш соат 16.00 да бошланади.
Акциядорлар соат 15.00 дан рўйхатга олинади.
Манзил: Тошкент шаҳри, Нукус кўчаси, Миробод бозори маъмурий биноси.
«Миробод бозори» ОАЖ Кузатув Кенгаши.

Қутлаймиз!

Севимли тоғажонимиз Асатилла Раҳматиллаев!
Сизни 30 июль — таваллуд кунингиз билан чин дилдан муборакбод этамиз. Сизга Оллоҳдан узоқ умр, мустаҳкам соғлиқ ва фарзандларингиз камолини кўриш насиб этишини сўраб
жиянларингиз: Дилноза, Феруза ва Мираъзам.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»

Сизнинг рекламаларингизни, хусусий эълонлар ва хусусий бизнес бўйича эълонларни, шунингдек таъзияларни, таваллуд кунлари, тўйлар, юбилейлар муносабати билан қутловларни, никоҳ эълонлари ва шунга ўхшаш эълонларни ўз саҳифаларида ёритади.
Эълонлар шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни соат 9.00 дан 17.30 гача қабул қилинади.

Маълумотлар учун телефон: 133-28-95. Факс: (3712) 133-29-09.
МАНЗИЛИМИЗ: МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ, 2-ҚАВАТ, 204 -ХОНА.

Шахмат

БУЮКЛАР БИСОТИДАН

Шахмат инсон қалбидан қайнаб чиққан туйғулар, ёлқинли ҳислар, ақл-тафаккур билан омухталашади. Шахмат тахтасининг ҳар бир катағида сирли олам яширинган. У кишини мушоҳада тарозусида тортилган фикрлар, жўшқин ҳислар гирдобига, кураш майдонига етаклайди. Инсон қалби доимо янгилик учун курашади. Шахматда доимо янгидан-янги қарашлар, талқинлар, фикр-ғоялар кураши ҳукмрон. Бу ҳам инсоннинг руҳи ва тафаккурида юз берган навбатдаги муайянлашувнинг ифодасидир. Кўҳна ва ҳамиша навқирон шахмат шу боисдан ҳам энг улуғ зотларнинг йўлдоши бўлган, забардаст сўз соҳибқиронларининг наздидан тушмаган. Қуйида буюк ижодкорлар бисотидан намуналар келтирамиз.

ШАЙХ САЪДИЙДАН:

Ўрта аср шарқ мумтоз адабиётининг забардаст намояндаларидан бири Шайх Саъдий асарлари кенг тарқалган. Унинг 700 йил муқаддам яратган «Гулистон» асарида шахмат мавзусидан усталик билан фойдаланилган сатрлар ҳам мавжуд. «Гулистон» даги ҳикоятлардан бирида мана бундай воқеа баён қилинган:

«Ҳажга зиёратга кетаётган пиёда одамлар орасида шу сафар асносида низо чиқди. Каминангиз ҳам пиёда эди. Ростини айтсам, биз жуда жиддий баҳслашар ва аямай бирбиримизнинг юз-кўзимизга мушт туширар эдик. Шунда кажавада зиёратга кетаётган бир кишининг ўз ҳамроҳига: «Ажабо, шатранж пиёдаси хоналардан ўтиб, бошдаги маррага етса, аввалгидан кўра ҳам яхшироқ фарзин бўлади. Ҳажга кетаётган бу пиёдалар эса саҳрони кесиб ўтгандан кейин аввалгидан беш-баттар!» Зулм қилиб халқ терисини шилган ўшал ҳожига менинг номимдан дегин: «Сен ҳожи эмас, балки ҳожи эрур бу туянг, чунки тикон овқат еб кўтарар одам юкин», деганини эшитдим.

ЛУТФИЙДАН:

XIV-XV асрларда яшаб, улкан адабий мерос қолдирган ўзбек шоирларидан бири — Мавлоно Лутфийдир. Ажойиб ғазаллар, рубоийлар, туюқлар ҳамда «Гул ва Наврўз» достонининг муаллифи Лутфийни «Малику калом» яъни, «сўз подшоси» деб бежиз аташмаган. Мавлоно Лутфий шеърида ўта мураккаб сўз ўйини қилади, нозик ўхшатиш ва қочиримлар боради. Кўплаб адиблар қатори Лутфий хазинасидан ҳам шахматнинг нафис томонларидан бадиий восита сифатида фойдаланилган мисраларни топиш мумкин.

Сўзларида қачонким кўзи қоши билан ўйнар,
Ҳар нуқтада юз минг киши боши била ўйнар.
Ул қоши учун заҳир қилиб ер юзини чўз,
Ул моҳи ўзим мардуми ёши била ўйнар.
Шатранжи латофатни ўтар нечаким ул ой,
Руҳ тарҳ бериб, чарх қуёши била ўйнар...

Мамажон МУҲИДДИНОВ.

Ёш шахматчилар.

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Бош муҳаррир- Акмал АКРОМОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 133-29-70; эълонлар: 133-28-95, 132-11-39. факс: (3712) 133-29-09.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади.
Нашр кўрсаткичи — 209

Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. Қоғоз бичими А-2

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтамти»га — 133-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Буюртма Г-607. Босмага топшириш вақти 11.30 Топширилди 12.40 1 2 3 4 5 6